

kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár

Kalocsa és a →kalocsai érsekség csaknem valamennyi birtoka a hódoltság területére esett. A 18. sz.-ban tehát újra kellett kezdeni a gazdaság rendbetételét, a káptalani és az érseki központ építését és természetesen a könyvtár felállítását. Az első fél évszázad gyűjtőtevékenységének, ill. a káptalan tagjai hagyatékának eredményeként az 1752. évi könyvösszeírás már 602 kötetet említ. →Batthyány József érseksége (1760--76) idején az állomány gyarapítása felgyorsult, 1782-ben elérte a 3000 kötetet. Ebben az évben a káptalani bibliotékát egyesítették →Patachich Ádám magánkönyvtárával, s így jött létre a ~. Patachich 1759-től nagyvárad püspök volt, s ottani székhelyén élénk művelődési életet élő udvart alakított ki maga körül. Könyvtárat gyűjtött, iskolákat alapított és működtetett, színelőadásokat szervezett. Több római, bécsi, pesti és bajoro.-i könyvkereskedővel volt rendszeres kapcsolatban, akiknek segítségével a bibliotéka gyorsan gyarapodott. Mária Terézia az 1776-ban kalocsai érsekké lett Patachichot a nagyszombati egyetemet (→nagyszombati jezsuita egyetem) Budára költöztető bizottság egyik irányítójává is kinevezte. A nagyvárad könyvtár és Patachich így előbb Budára költözött (Kalocsán ugyanis még nem volt hely a könyvtár elhelyezésére). Amikor 1782-ben a Patachich-gyűjtemény végre Kalocsán nyert elhelyezést, már több mint 10 000 kötetből állt. A káptalani könyvtárral egyesített, igényes bútorzattal ellátott bibliotéka gyarapítása -- Fogarasi András könyvtáros irányításával -- tovább folytatódott, s az érsek halálakor (1784) már közel 20 000 kötetet őrzött. Patachich utódja, →Kollonich László (1787--1817), a történetíró-könyvtáros jezsuita →Katona István segítségével ezt a gyűjteményt megduplázta, és létrehozta a reformkor egyik legnagyobb mo.-i könyvtárát. A kalocsai érsekek sora hagyta magánkönyvtárát ezután is a Főszékesegyházi Könyvtárra, és amikor Haynald Lajos érsek (1867--91) Hopf János prefektussal rendeztette a könyvtárat (1871), a duplumokkal együtt közel 60 000 kötetet tarthattak nyilván.

Irod.: Boros István, *A Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár*, Bp., 1994; Wehli Tünde, Boros István, *Bibliák Kalocsán*, Kalocsa, 1996; Szathmáry Tibor, *Térképkincsek Kalocsán*, Kalocsa, 1998.

Monok István